

## บทที่ ๕

### สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสังคมไทยตามหลักสัปปุริสธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการใช้พลังงานไฟฟ้าในสังคมไทยปัจจุบัน (๒) เพื่อศึกษาหลักสัปปุริสธรรมสำหรับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า (๓) เพื่อวิเคราะห์การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา คัมภีร์อรรถกถาฎีกา และหนังสือสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ตามหลักพุทธศาสนา โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเชิงพรรณนาความ ผลจากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

#### ๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสังคมไทยตามหลักสัปปุริสธรรม” ผลจากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

##### ๕.๑.๑ การใช้พลังงานไฟฟ้าในสังคมไทยปัจจุบัน

พลังงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป พฤติกรรมการพลังงานไฟฟ้าของคนไทย การใช้อุปกรณ์แต่ละประเภทเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ความเชื่อถือ ค่านิยมและความพร้อมในการปฏิบัติที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการประหยัด ในประชาชนทุกกลุ่มควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง และควรปลูกฝังและฝึกฝนให้เกิดการประหยัดตั้งแต่เด็ก อีกประการหนึ่ง เมื่อมีการประหยัดแล้ว ก็ไม่ควรมองข้ามความมีระเบียบวินัย เพราะระเบียบวินัย ไม่ว่าจะเป็นระเบียบวินัยในตนเองหรือระเบียบวินัยของคนในสังคมจะส่งเสริมและสนับสนุนการประหยัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเสริมและปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่ตนเองและสังคมด้วยเหมือนกัน

ระบบการจัดการพลังงานเป็นสิ่งสำคัญการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ ในการนำไปปฏิบัติตามแผนจะต้องรอบคอบต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีการติดตามประเมินผล เพื่อให้การจัดการพลังงานนั้นมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประการต่อมาคือต้องการมีการกำหนด โครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการวางแผนอนุรักษ์พลังงานจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ในการอนุรักษ์พลังงานเป็นอย่างดี และต้องรวบรวมมาตรฐาน และข้อกำหนดต่างๆ ในการอนุรักษ์พลังงานของอุปกรณ์แต่ละประเภทจึงจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานที่ยั่งยืน หน้าที่ของคนไทยทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันจัดการและอนุรักษ์พลังงานเพื่อเก็บพลังงานไว้ให้ลูกหลานใช้นานๆในอนาคต

สถานการณ์การจัดการพลังงานของคนไทย ท่ามกลางกระแสพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พลังงานเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนา แต่เนื่องจากความต้องการในการใช้พลังงานมีมากขึ้นทำให้ต้องมี การเพิ่มการผลิตพลังงานและหาแหล่งพลังงานใหม่

ทดแทนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางพลังงานและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ “พลังงานหมุนเวียน” จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับการจัดการพลังงานในอนาคต การใช้พลังงานในประเทศไทยเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาคด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และเป็นแหล่งที่เป็นตัวแปรที่สำคัญของการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของอาเซียน สำหรับกิจการด้านพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทยจะสามารถดำเนินอยู่อย่างยั่งยืนและเจริญเติบโตในสถานะที่มีการแข่งขันด้านกิจการไฟฟ้าอย่างรุนแรง เราต้องมีการปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย การเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจไทยนั้น การใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้นตามอย่างมาก ซึ่งจะต้องมีการลงทุนในปริมาณที่มากตามมา การที่จะทำให้การลงทุนที่ต่ำนั้น ปัจจัยสำคัญ (key factor) ปัจจัยแรกคือกิจการด้านพลังงานไฟฟ้า ปัจจัยที่สองก็คือการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของตัวเอง โดยการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เพื่อคงไว้ซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ใช้ได้ยาวนาน และไม่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหามาตามามากมายทั้งปัญหาด้านมลพิษ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงและภาวะเรือนกระจก ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกคนบนโลกควรตระหนักและให้ความสำคัญ

#### ๕.๑.๒ หลักสัปปุริสธรรมสำหรับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

วิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักพระพุทธศาสนาและหลักธรรมที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ และการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักของสันโดษ เพราะเป็นหลักธรรม ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งทุกคนจะต้องศึกษาและได้รับการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังให้ทุกคนมีระเบียบวินัย ในการประหยัดพลังงานและใช้พลังงานให้มีประสิทธิภาพตามความจำเป็น และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ให้เกิดการสูญเสียเปล่าหรือใช้โดยไม่สัปปุริสธรรม มีระเบียบวินัยในการใช้พลังงาน เช่น การประหยัดน้ำมัน การประหยัดพลังงานไฟฟ้า การประหยัดพลังงานน้ำ และการประหยัดพลังงานสิ้นเปลืองและพลังงานหมุนเวียน เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการประหยัดพลังงานเหล่านี้ได้ บุคคลจะต้องมีวินัยในตัวเอง และสังคมจะต้องมีระเบียบวินัยด้วย จะต้องนำเอาหลักธรรมมากำหนดการวิเคราะห์ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่นำไปสู่วิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักพระพุทธศาสนา

หลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆ กัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม ๗ ประการ ในชีวิตประจำวันนั้น ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ ๗ ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็น ผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “คนดีแท้” หรือ “มนุษย์โดยสมบูรณ์” การกระทำหรือพฤติกรรมของเขามีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดนำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวมย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคม

การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ คือองค์ความรู้เพื่อการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีพซึ่งเป็นที่สนใจของผู้แสวงหาทางเลือกในการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นแนวทางแห่งการประมาณตน ทำสิ่งที่ตนพอจะทำได้เพื่อตนเอง เพื่อชุมชนและจะก่อให้เกิดผลแห่งประโยชน์สุขตามมาก็สอดคล้องกับแนวคิดที่องค์พระสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเคยมอบให้กับประชากรชาวโลกที่พระองค์ทรงโปรดนั่นก็คือ “สัปปุริสธรรม ๗” หมายถึงแนวทางหรือธรรมะที่ทำให้มนุษย์เรานี้เป็นคนดี หรือจะเรียกได้ว่าเป็นธรรมะของคนนั่นเอง ซึ่งจะประกอบด้วยแนวคิดทั้ง ๗ ข้อซึ่งประกอบด้วยกันดังนี้

พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักสัปปุริสธรรมอันเป็นหลักธรรมหนึ่งที่กล่าวเกี่ยวกับความรู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ซึ่งหลักเศรษฐกิจแบบพุทธไว้ในอัมมมัญญสูตรที่ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการเป็นผู้ควรแก่ของค่านับ... เป็นเนื่อนาบุญของชาวโลกที่ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ธรรม ๗ ประการคืออะไรบ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัย นี้

- |                                       |                              |
|---------------------------------------|------------------------------|
| (๑) เป็นอัมมมัญญ รู้จักธรรม           | (๒) เป็นอัตถัญญ รู้จักอรรถ   |
| (๓) เป็นอัตตัญญ รู้จักตน              | (๔) เป็นมัตตัญญ รู้จักประมาณ |
| (๕) เป็นกาลัญญ รู้จักกาล              | (๖) เป็นปริสสัญญ รู้ชุมชน    |
| (๗) เป็นปุคคลปโรปรัญญ รู้จักบุคคล...” |                              |

#### ๑) การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายว่าความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดังนั้น ในแง่ของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงดังกล่าว ย่อมประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลายพฤติกรรม พฤติกรรมหนึ่งในพฤติกรรมพอเพียงนี้คือ พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงาน อันเป็นพฤติกรรมในกลุ่มพฤติกรรมการบริโภคอย่างพอเพียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบด้านความพอประมาณ ในมิติของความพอประมาณด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงานเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยแหล่งพลังงานที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำกัด แต่จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น การใช้พลังงานในอนาคตก็จะเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนประชากร ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งพาพลังงานสำหรับการพัฒนาประเทศ

การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงพลังงานได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกิจการพลังงาน โดยยึดมั่นในพันธกิจและดำเนินการกิจหลักในด้านการจัดหาแหล่งพลังงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านพลังงาน ทั้งนี้กระทรวงพลังงานได้มีแนวคิดของการวางแผนพลังงานชุมชนซึ่งจะอยู่ ภายใต้แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาบูรณาการเข้ากับวิถีการใช้พลังงานของชุมชนเพื่อส่งเสริม การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืนของไทยอย่างเป็นรูปธรรมบนพื้นฐานของหลักแห่งความพอเพียง มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยการ พึ่งตนเองด้านพลังงาน ผลิตพลังงานอย่างพอประมาณ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างภูมิคุ้มกันด้านพลังงานของประเทศโดยการลดการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศ และจัดหา แหล่งพลังงานให้มีความหลากหลาย ทั้งนี้ต้องมีความรอบรู้และคุณธรรมด้วย

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ เข้มทิศเพื่อการดำรงอยู่และปฏิบัติตนหรือการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่างๆ เป็นการดำเนินตามทางสาย

กลางก้าวทันต่อโลก โดยใช้ได้ทั้งระดับบุคคลครอบครัว ชุมชน ประเทศ เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอน เป็นการปฏิบัติมุ่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว

#### ๕.๑.๓ วิเคราะห์การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักสัปปุริสธรรม

การส่งเสริมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสังคมไทย มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามหลักสัปปุริสธรรมต้องทำความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ ในสำนักงาน อย่างถูกวิธีและความเข้าใจถึงความสำคัญของการบำรุงรักษาอุปกรณ์เหล่านั้น ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอในการที่จะสามารถบรรลุถึงการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพได้มากน้อยแค่ไหน บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนสำคัญยิ่ง ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันปรับพฤติกรรมที่เคยใช้พลังงานไฟฟ้าสิ้นเปลือง ต้องลด ละ เลิก การใช้อุปกรณ์ไม่ถูกวิธี หมั่นบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยประเทศชาติประหยัดพลังงานไฟฟ้า เพื่อให้มีพลังงานไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอต่อเนื่อง

ในการประหยัดพลังงานและใช้พลังงานให้มีประสิทธิภาพตามความจำเป็น และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ให้เกิดการสูญเสียเปล่าหรือใช้โดยไม่มีศักยภาพ มีระเบียบวินัยในการใช้พลังงาน เช่น การประหยัดน้ำมัน การประหยัดพลังงานไฟฟ้า การประหยัดพลังงานน้ำ และการประหยัดพลังงานสิ้นเปลืองและพลังงานหมุนเวียน การประหยัดพลังงานเหล่านี้ได้ บุคคลจะต้องมีวินัยในตัวเอง และสังคมจะต้องมีระเบียบวินัยด้วย

พระพุทธศาสนาเสนอว่า ความเปลี่ยนแปลงเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่เปลี่ยนแปลงประการหนึ่งสรรพสิ่งตามชาติแล้วเปลี่ยนแปลงและไม่สิ่งใดสถิต ความคิดนี้ใช้ได้ในคาถาภาษาบาลีว่า อนิจจ สิ่งที่ยั่งยืนทั้งหลายตั้งอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลง ไม่ยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าสิ่งทั้งหลายจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่มนุษย์ก็ต้องอาศัยสิ่งที่ปรุ่่งแต่งเหล่านั้น เพื่อให้ตัวเองมีชีวิตรอด ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนกระทั่งสิ่งจำเป็นอื่นๆ เพื่อจะได้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุด มนุษย์ต้องเข้าใจธรรมชาติเพื่อว่าเขาสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์และเป็นอยู่อย่างประสานลงลอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรม ชาติ พระพุทธศาสนาสนับสนุนคุณธรรม คือ อโลภะ อโทสะ และ อโมหะ ในกิจกรรมของมนุษย์ทั้งหมด

กล่าวโดยสรุปในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและใช้พลังงานไฟฟ้าให้มีประสิทธิภาพตามความจำเป็น และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ให้เกิดการสูญเสียเปล่าหรือใช้โดยไม่มีศักยภาพ มีระเบียบวินัยในการใช้พลังงาน การประหยัดพลังงานไฟฟ้านี้ บุคคลจะต้องมีวินัยในตัวเอง และสังคมจะต้องมีระเบียบวินัยด้วยเช่นกัน โดยต้องนำเอาหลักการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ และการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักของสันโดษเพราะเป็นหลักธรรม ที่นำมาปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน เพราะหลักธรรมทั้งสามด้านเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่นำไปสู่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้รอบรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเฉพาะความ

ต้องการพลังงานไฟฟ้าของประเทศที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจึงต้องพยายามผลิตไฟฟ้าให้เพียงพอต่อความต้องการ

## ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “การวิเคราะห์การประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสังคมไทยตามหลักสัปปุริสธรรม” มีข้อเสนอแนะดังนี้

### ๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

- ๑) นำการใช้พลังงานไฟฟ้าของคนไทยในปัจจุบัน ไปประยุกต์ใช้ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน
- ๒) นำหลักวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามหลักพระพุทธศาสนา ไปใช้ในการแก้ปัญหาในด้านอื่น ๆ
- ๓) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสังคมไทย มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามหลักคำสอนอื่นๆ ที่สามารถศึกษาลงเชิงลึกได้อีก

### ๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาการใช้พลังงานไฟฟ้าภายในวัด
- ๒) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์
- ๓) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประหยัดพลังงานของคนในสังคมชนบท